

ข่าวสารด้านการเกษตรสหภาพยุโรป

สถานการณ์ | กฎระเบียบ | แนวโน้มในตลาดอาหารและสินค้าเกษตรยุโรป

นโยบายสนับสนุนการอนุรักษ์ และการจัดการดินอย่างยั่งยืนของสหภาพยุโรป

ความสำคัญของดิน

ดินเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ โดยเป็นแหล่งสะสมของแร่ธาตุ น้ำ และออกซิเจน ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการทำการเกษตร นอกจากนี้ ดินยังมีบทบาทสำคัญต่อระบบนิเวศในการควบคุมสภาพแวดล้อมต่าง ๆ เช่น ป้องกันการกร่อนของดิน ควบคุมสภาพภูมิอากาศ กรองน้ำ และเป็นแหล่งกักเก็บคาร์บอนของโลกที่ใหญ่ที่สุด ซึ่งดินที่มีสุขภาพดีและอุดมสมบูรณ์จะเป็นรากฐานสำคัญของความมั่นคงทางอาหาร ปกป้องและเสริมสร้างความหลากหลายทางชีวภาพ และสร้างความสมดุลในระบบนิเวศน์

ดินเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา และมีความเปราะบางสูง โดยต้องใช้ระยะเวลาถึง 1,000 ปีในการสร้างดินหนาเพียง 1 เซนติเมตร ดินยังเผชิญแรงกดดันจากจำนวนประชากรโลกที่เพิ่มขึ้น ความต้องการใช้ที่ดินเกษตร การขยายเมือง โรงงานอุตสาหกรรม ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การชะล้างของดิน และระดับน้ำทะเลที่สูงขึ้น

จากข้อมูลองค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) ประเมินว่า ปัจจุบันมีพื้นที่ประมาณ 1 ใน 3 ของโลก ที่ดินได้สูญเสียความอุดมสมบูรณ์ และมีโอกาสเพิ่มขึ้นเป็น 90% ภายในปี 2593 (ค.ศ. 2050) ซึ่งการสูญเสียความอุดมสมบูรณ์ของดินนั้นเกิดขึ้นจากธรรมชาติ เช่น การกัดกร่อนของน้ำ และลม รวมทั้งจากฝีมือมนุษย์ เช่น การขยายพื้นที่เกษตร การใช้สารเคมี และการตัดไม้ทำลายป่า เป็นต้น

ปัญหาดินในสหภาพยุโรป

- **การชะล้างของดิน (soil erosion)** เป็นปัญหาสำคัญที่สุดของสหภาพยุโรป ซึ่งส่งผลกระทบต่อความอุดมสมบูรณ์ของดินและประสิทธิภาพการเพาะปลูก โดยปัจจุบันพื้นที่เกษตรของสหภาพยุโรปที่ประสบปัญหาการชะล้างของดินมีประมาณ 12 ล้านเฮกตาร์ หรือ 7.2% ของพื้นที่เกษตรทั้งหมด โดยมีการสูญเสียดินเฉลี่ยปีละ 970 ล้านเมตริกตัน ส่งผลให้พื้นที่เพาะปลูกได้รับความเสียหาย สร้างปัญหาต่อคุณภาพน้ำ และระบบนิเวศทรุดโทรม

- **อินทรีย์วัตถุในดินลดลง (soil organic matter decline)** พื้นที่ที่มีอุณหภูมิสูง มีโครงสร้างของดินหยาบ และมีการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ธรรมชาติ (ป่า พื้นที่ชุ่มน้ำ) ไปเป็นพื้นที่สำหรับการเกษตร จะทำให้อินทรีย์วัตถุในดินถูกทำลายเร็วขึ้น การดูดซับน้ำ แร่ธาตุ และความหลากหลายทางชีวภาพในดินลดลง ส่งผลให้เกิดการปล่อยก๊าซคาร์บอนมากขึ้น โดยประเทศสมาชิกฯ ที่มีพื้นที่ในลักษณะดังกล่าวจะเป็นประเทศที่อยู่ทางตอนใต้ของยุโรป รวมทั้งบางส่วนในฝรั่งเศส สหราชอาณาจักร เยอรมนี นอร์เวย์ และเบลเยียม

- การสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพในดิน (soil biodiversity loss) เกิดจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน การใช้ที่ดินที่เกินขีดจำกัด การชะล้างของดิน การปนเปื้อนสารเคมี และการอัดแน่นของดิน ซึ่งส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการสะสมแร่ธาตุ การกักเก็บคาร์บอน และการดูดซับน้ำของดิน

- การอัดแน่นของดิน (soil compaction) เป็นผลมาจากการใช้เครื่องจักรกลการเกษตรขนาดใหญ่ที่มีน้ำหนักมาก ซึ่งส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการดูดซับน้ำของดิน หน้าที่ดินเสี่ยงถูกน้ำชะล้างได้ง่าย และเป็นอุปสรรคต่อการเจริญเติบโตของพืช

- การปนเปื้อนในดิน (soil contamination) ภาควัตถุอุตสาหกรรมเหมืองแร่ และการทำเกษตรที่ใช้สารเคมีอย่างแพร่หลายทำให้เกิดปัญหาการสะสมสารตกค้างในดิน เช่น สารโลหะหนักและสารปราบศัตรูพืช ซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพมนุษย์ พืช และสัตว์ในสหภาพยุโรปอย่างมาก

- ดินเค็ม (salinisation) ได้ส่งผลกระทบต่อ การเจริญเติบโตของพืชในพื้นที่ประมาณ 1 ล้านเฮกตาร์ของสหภาพยุโรป โดยเฉพาะบริเวณพื้นที่ที่ใกล้ทะเลเมดิเตอร์เรเนียน

- ผิวดินถูกปิดทับ (sealed soil) การขยายเมืองและโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมทำให้ผิวดินถูกปกคลุมด้วยวัสดุหรือสิ่งปลูกสร้าง ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาน้ำท่วม คลื่นความร้อน และความหลากหลายทางชีวภาพในดินลดลง

- การแปรสภาพเป็นทะเลทราย (desertification) พื้นที่บางส่วนในโปรตุเกส อิตาลี กรีซ โมลตา ไชปรัส และสเปนมีความเสี่ยงที่จะถูกเปลี่ยนสภาพเป็นทะเลทราย เนื่องจากมีอุณหภูมิที่สูงในฤดูร้อน ประกอบกับมีปริมาณน้ำฝนเพียงเล็กน้อย ทำให้คุณภาพดินและน้ำไม่อุดมสมบูรณ์ ซึ่งส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการเพาะปลูก

นโยบายของสหภาพยุโรปที่สนับสนุนการอนุรักษ์และการจัดการดินอย่างยั่งยืน

1. นโยบายเกษตรร่วม (Common Agriculture Policy : CAP)

- การจ่ายเงินอุดหนุนโดยตรงแก่เกษตรกร (direct payments) โดยกำหนดเงื่อนไขให้มีการเชื่อมโยงกับการปฏิบัติทางเกษตรที่ดี และสอดคล้องกับมาตรการด้านสิ่งแวดล้อม ความปลอดภัยอาหาร สุขภาพพืช/สัตว์ และสวัสดิภาพสัตว์ โดยตั้งแต่ปี 2558 สหภาพยุโรปกำหนดให้ 30% ของการจ่าย direct payment จะต้องสอดคล้องกับข้อกำหนดพื้นฐานด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การปลูกพืชที่มีความหลากหลาย การอนุรักษ์ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ถาวร และการรักษาพื้นที่สำคัญทางชีวภาพ

- โครงการพัฒนาชนบท ตั้งแต่ปี 2557 สหภาพยุโรปได้ปรับปรุงเงื่อนไขการสนับสนุนเงินช่วยเหลือผ่านโครงการพัฒนาชนบท เพื่อให้ครอบคลุมประเด็นการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และการฟื้นฟูการอนุรักษ์ และปรับปรุงระบบนิเวศจากการทำการเกษตร

• CAP หลังจากปี 2563

- จะให้ความสำคัญกับการรักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อม การแก้ไขปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ รวมถึงการจัดการดินอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การอุดหนุนรายได้เกษตรกรจะถูกบังคับด้วยเงื่อนไขการเชื่อมโยงกับ “Good Agricultural and Environmental Conditions (GAECs)” เช่น การอนุรักษ์พื้นที่ที่มีความสำคัญต่อพืช/สัตว์ การปลูกพืชหมุนเวียน การปลูกพืชคลุมดิน และการจัดการที่ดินเสื่อมโทรม เป็นต้น

- จะให้ความสำคัญกับการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการเกษตร เพื่อช่วยให้การบริหารจัดการและกระบวนการผลิตในฟาร์มมีประสิทธิภาพและมีความแม่นยำสูง (precision agriculture) ซึ่งเป็นการเสริมสร้างความมั่นคงทางอาหาร และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

2. การวิจัยและนวัตกรรม (Researching and Innovating)

ระหว่างปี 2557 - 2563 สหภาพยุโรปให้การสนับสนุนโครงการวิจัยและนวัตกรรม (Horizon 2020) ที่เกี่ยวข้องกับดินมากถึง 27 โครงการ หรือคิดเป็นงบประมาณจำนวน 200 ล้านยูโร นอกจากนี้ คณะกรรมาธิการยุโรปยังได้มอบหมายให้คณะทำงาน European Innovation Partnership (EIP-AGRI) Focus Group ทำการศึกษาแนวทาง การแก้ไขปัญหาดิน เช่น การเปลี่ยนพื้นที่เกษตรเสื่อมโทรมเป็นพื้นที่ป่าไม้ การศึกษาอินทรีย์วัตถุในดินแถบเมดิเตอร์เรเนียน การหมุนเวียนของสาร การจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน และการปกป้องที่ดินเกษตรจากการปนเปื้อน

3. นโยบาย European Green Deal

ซึ่งเป็นนโยบายหลักของคณะกรรมาธิการยุโรปชุดปัจจุบัน (2563 – 2567) ในการแก้ไขปัญหาสภาวะโลกร้อน การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ ปัญหาด้านมลพิษ และการรักษาความหลากหลายทางชีวภาพ ผ่านการยุทธศาสตร์ต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการปรับปรุงกฎระเบียบและมาตรการที่เกี่ยวข้อง และปรับใช้กับประเทศสมาชิกๆ อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งครอบคลุมถึงการจัดการดินอย่างยั่งยืน เช่น ยุทธศาสตร์จากฟาร์มถึงโต๊ะอาหาร และยุทธศาสตร์สิ่งแวดล้อมไร้มลพิษ

